

Kas ülemäärane demokraatia ajab ka eesti kooli ummikusse?

MARKO MUMM

Demokraatia ja haridus

Jälle on üks skandaalikene üle haridusala käinud. Tapale järgnes Orissaare.

Seekord massimeedia eriti teravaks ei läinud. On need ainult Eesti probleemid?

Ameerika Hääle andmeil ei jätku New Yorgis õpetajaid kesklinna koolidesse. Kui meil iga vähegi silmapaistev isiksus igatseb saada korterit Tallinna südalinnas, siis Ameerika ja enamik Euroopa suurlinnu on jõudnud järgmisse etappi – rahamehed, arstid, juristid ehitavad majad äärelinnadesse. Loomulikult kolivad ka eliitkoolid suletud aladele. Kesklinna korterid ja koolid täituvad suhteliselt väesema rahva esindajatega. Siit tulenevad ka pedagoogide väga rasked töötingimused. Kui eliitkoolis (õpilaskohale 7–8 sooviavaldust) võib pisemagi korrarikkumise korral soovitada vanematele oma lapsele mõni jõukohasem kool leida, siis tavakoolis tuleb õpetajal teha lausa meeleheitlikke jõupingutusi õpetamiseks ka neid, kes seda ise ei taha. Ameeriklased jõudsid lausa uskumatu tulemuseni. Otsustati eksperimendi korras maksta kesklinna koolide õpetajatele töötasu õppeedukusest lähtuvalt.

On ilmselge, milleni see viib! Kurdetakse ka, et tasemetööde alusel on ameerika õpilase teadmised matemaatikas, füüsikas ja loodusteaduslikes ainetes äärmiselt madalad. Seda just faktilises materjali tundmise alal. Ülepakutud demokraatia viib hariduse ummikusse! Taunitavad on survevahendid,

hirm kasvatustegurina. Vane- maid võib hirmutada rahatrahviga, kui tema lapsuke koolitooli ei nühi, kuid võsukest ei ähvarda miski.

Ei vaja tõestamist, et koos lapse füüsilise arenguga areneb ka teadvus. Kuidas aga suunata lapse arengut ühiskonnale vajalikus suunas, kui teadvus on veel vähe arenenud? Kas tohib väikelapsele lüüa näppudele, kui ta need kuuma supi sisse tahab suruda? Või peaks üritama väikese loengu pidada? Või on inimlikum lasta tal end korraks kõrvetada? Maast madalast algavad käsud-keelud. Käsusust-keelust ülelastumist kammitseb hirm vältimatu karistuse ees. On see siis maiustustest ilmajätmine, õue mittelubamine või vitsaraoga tekitatud hetkeline valuaisting. Alati jääb ka võimalus lasta kõigel minna loomuliku arengu teed. Neeme Järvi abikaasalt küsiti, mida ta arvab Ameerika haridussüsteemist. Proua Järvi arvates riku ti Ameerikas terve põlvkond inimesi doktor Spocki vabakasvatussüsteemi rakendades. Kas peame selle ka ise ära proovima?

Tänapäeva skandaalidest lähtudes oleks Oskar Lutsu aegsast koolist tulnud koolivägivalla teemadel välja anda lausa eriväljaanded. Oli ju täiesti tavaline, et köster kedagi kõrvust kiskus, viiulipoognaga virutas või ahjuroop käes, hernelle põlvili pani. Päris tublid tööinimesed kasvasid, ilma et keegi vaimelt invaliidistunud oleks.

Õpetaja on samasugune ini-

mene kui need, keda ta õpetab. Närvihaike või muidu täielik huligaan võib tungida õpetajale kallale, söimata teda kõige vängemate sõimusõnadega ja õpetaja peab vastama lahke naeratuse ja kasvatusteemalise loenguga: "Kui sind lüüakse paremale põsele, siis keera vasem ette." Õpetaja valmistub juba õhtul järgmise päeva tunniks, teeb konspekti. Kooliteel kordab mõttes läbi, kuidas materjal huvitavaks teha. Kell tundi. Kahekümnest õpilasest 17 on valmis kuulama, kaasa töötama. Mingil kujul aga meeldib jalad lauale lüüa ja, pleier peas, muusikat kuulata. Algab lõputu näägutamine, mis viib vaid selleni, et poiss üldise tähelepanu võitmiseks õpetaja heasse kohta saadab.

Koolist kaugelseisvad ülemused, pedagoogikateoreetikud ütlevad: "Tehke materjal lapsele huvitavaks!" Aga kui terves maailmas ei olegi asja, mis seda omal käel kööginurgas kasvanud loru huvitab? Käskkirjade hunnikud, ja siis ühel päeval viskab üle. Kõige kõvemini karjub alati see, kes teistele mõnuga haiget teeb. Ajakirjandus saab suured pealkirjad, ministeerium astub kiiresti otsustavaid samme. Ja mis neil vaestel "kahe kivi vahel" muud üle jääbki!

Kui aga need demokraatia ja humaansuse kaitsjad hiljem pätistunud mehehakatisele kere-täie saavad, siis on ju jälle hea näpuga kooli suunas näidata.

SVEN SAGRIS
Harjumaalt